

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D3/1/Ş.YA.-99/5 (Menfi Tespit/Muafiyet)
Karar Sayısı : 99-55/589-376
Karar Tarihi : 30.11.1999

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Dr. Kemal EROL (İkinci Başkan)
Üyeler : Mehmet Zeki UZUN, Sadık KUTLU, İsmet CANTÜRK, Nejdet KARACEHENNEM, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR.

B- RAPORTÖRLER: Şahin YAVUZ, Orçun SENYÜCEL

C- BAŞVURUDA BULUNAN: Gümüşsuyu Halı ve Yer Kaplamaları San. ve Tic. A.Ş. Vekili Av. Cem Murat Sofuoğlu
Bostancı Kasaplar Çarşısı Yonca Apt. 23/5
Altintepe Maltepe/İSTANBUL

D- TARAFLAR: - Gümüşsuyu Halı ve Yer Kaplamaları San. ve Tic. A.Ş.
Dereboyu Mevkii, Gümüşsuyu Yolu, 34660
Halkalı/İSTANBUL

- Gümüşsuyu Halı ve Yer Kaplamaları San.ve Tic. A.Ş.
anabayileri ve bayileri

E- DOSYA KONUSU: Gümüşsuyu Halı ve Yer Kaplamaları San. ve Tic. A.Ş. (Gümüşsuyu) ile ana bayileri, bayileri Güven Halı Mobilya Dayanıklı Tüketim Malları İnş. ve Tic. Ltd. Şti., Berkay Halı Tekstil Yer Kaplamaları ve Deri Mamülleri San. ve Tic. A.Ş. ve Abdullah Öney - Öney Kardeşler Halı ve bir diğer bayisi Artisan Halıcılık arasında yapılan üç adet yeniden satıcılık anlaşmasına ilişkin bireysel muafiyet talebi.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına en son 1.10.1999 tarih, 3250 sayı ile giren üç sözleşmeye ait bildirimler üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ve ilgili grup muafiyeti tebliğleri hükümleri uyarınca düzenlenen 21.10.1999 tarih, D3/1/Ş.YA.-99/5 sayılı Muafiyet Ön İnceleme Raporu 4.11.1999 tarih, REK.0.07.00.00/104 sayılı Başkanlık önergesi ile gündeme alınmış, Kurul'un 9.11.1999 tarih, 99-51/555-348 sayılı kararı ile konunun tetkike alınmasına karar verilmiştir. Raportörlerce hazırlanan Ek Görüş'ü takiben başvuru konusu Kurul'un 30.11.1999 tarih, 99-55 sayılı toplantısında karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:

1. Gümüşsuyu Halı ve Yer Kaplamaları Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin ana bayileri ile yaptığı tek elden dağıtım anlaşmaları ile ilgili olarak;

- Anlaşmaların, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesine aykırı hükümler içermesi dolayısıyla, talep edilen menfi tespit belgesinin verilemeyeceği,

- Anlaşmaların, bireysel muafiyet verilemeyecek nitelikte olan ve değiştirilmesi durumunda 1997/3 sayılı 'Tek Elden Dağıtım Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği' kapsamına girecek olan, 'Satış Esasları' başlıklı bölümünde yer alan ve ana bayilerin belirlenmiş müşteriler dışındakilere satış yapmasını yasaklayan hükmünün değiştirilerek, ana bayilerin pasif satış yapabilmelerine imkan tanınacak şekilde yeniden düzenlenmesi, aynı bölümün devamında yer alan sağlayıcının belirlenmiş bir bölgede birden fazla ana bayi ile çalışabilmesini ve 'yeniden satış fiyatlarının' sağlayıcı tarafından belirlenmesini öngören hükümlerin kaldırılması,

veyahut ana bayilere pasif satış ve yeniden satış fiyatı belirleme serbestisi tanınmakla birlikte, belirlenmiş bölgede birden fazla ana bayi ile çalışılabilmesine olanak tanıyan hükmün devamı durumunda, bu anlaşmaların 1997/3 sayılı Grup Muafiyeti Tebliği kapsamından çıkacak olmasından dolayı bireysel muafiyet kapsamında değerlendirilmesi ve bu muafiyet kararları için en üst yasal süre olan beş yıl boyunca anlaşmaların Kanun'un 4. maddesi hükümlerinin uygulanmasından muaf tutulması

gerektiği,

2. Gümüşsuyu Halı ve Yer Kaplamaları Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin bayileri ile yaptığı ve iki ayrı başvuruya konu olan anlaşmalarla ilgili olarak ise;

- Anlaşmaların 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırı hükümler içermesi nedeniyle talep edilen menfi tespit belgesinin verilemeyeceği,

- Anlaşmaların franchise anlaşması olarak değerlendirilebilmesini teminen 1.10.1999 tarih ve 3250 sayılı yazıda Gümüşsuyu tarafından bayilere verildiği ifade edilen eğitimin, sağlayıcının yükümlülüğü olarak anlaşmalara konulması ve ayrıca söz konusu anlaşmaların ilgili bölümlerinde yer alan, bireysel muafiyet verilmesini engelleyici nitelikte olan ve değiştirilmesi ya da kaldırılması halinde 1998/7 sayılı Franchise Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamına girecek olan, yeniden satış fiyatının sağlayıcı (Artisan Halıcılıkla yapılan sözleşmede sağlayıcı veya ürünleri fatura eden kişiler) tarafından tespitini öngören hükümlerin kaldırılması, sözleşmelerde yer alan Gümüşsuyu'nun belirleyeceği belirtilen bakım ve işletmeye ilişkin koşulların anılan Tebliğ'in izin verdiği sınırlamaların kapsamını aşmaması gerektiği,

3. Her iki grup anlaşmanın da değiştirilmiş şeklinin Kurum nezdinde tevsik edilmesi, aksi takdirde Kanun'un 56. maddesi gereğince geçersiz sayılması ve mevcut şekli ile uygulamaya devam edilmesi halinde ilgililer hakkında soruşturma açılması gerektiği düşünülmektedir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

1. İlgili Pazar

İlgili ürün pazarı, makina dokusu parça halı, tafting halı ve non woven halı olmak üzere üç ayrı pazar olarak ele alınmıştır.

Coğrafi pazar, bölgeler arası giriş engellerinin bulunmaması ve rekabet koşullarının önemli farklılıklar göstermemesinden dolayı Türkiye Cumhuriyeti sınırları olarak alınmıştır.

2. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

2.1. Ana Bayilerle Yapılan Sözleşmeler

Gümüşsuyu'nun ana bayileriyle yaptığı sözleşmeye "Satış Esasları" bölümünde yer alan ve aşağıda da sözü edilen yeniden satış fiyatının sağlayıcı tarafından belirlenmesi, yeniden satış koşullarının tespiti ve pazar paylaşımına yönelik hükümler nedeniyle Menfi Tespit Belgesi verilmesi mümkün değildir.

Öte yandan, sözleşme 1997/3 sayılı 'Tek Elden Dağıtım Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği' kapsamında incelendiğinde, Tebliğ'e aykırı olabilecek nitelikte üç husus bulunmaktadır. Bunlardan birincisi yeniden satış fiyatının sağlayıcı tarafından belirlenmesi, ikincisi pasif satışların (belirlenmiş bölgedeki yeniden satıcının, diğer bölgelerden mal almaya gelen alıcılara mal satabilmesi durumu) engellenmesi, diğeri ise ilgili Tebliğ'in öngördüğü münhasırlığın bulunmaması halleridir.

Yapılan sözleşmenin "Satış Esasları" bölümünde, ana bayinin, satacağı ürünlerinin fiyatını kendisinin belirlemesi "ŞİRKET sattığı ürünlerin yürürlükteki satış fiyatlarını ... ayrı bir sirküler ile ANABAYİ'ye bildirir" ve bir ana bayiyeye teşebbüsçe verilen müşterilere diğer ana bayinin satış yapabilmesi "bir ANABAYİ'ye tahsis edilen müşterilere diğer ANABAYİ tarafından satış yapılamaz" hükümleri ile tamamen engellenmektedir. Bu durum marka içi rekabeti tamamen ortadan kaldırıci niteliktedir. Ana bayilerin 'pasif' satışlarının durdurulması, o bölgede bir çeşit 'marka tekelinin' oluşmasına sebebiyet verecek, bu da ekonomik açıdan bazı zararları da beraberinde getirebilecektir. Bu nedenle söz konusu maddenin tekrar düzenlenerek, pasif satışları kısıtlayıcı unsurların giderilmesi ve yeniden satış fiyatının sağlayıcı tarafından belirlenmesini öngören hükümlerin kaldırılması gerekmektedir.

Sağlayıcının bir bölgede birden fazla dağıtıcı ile çalışabilmesini öngören ve anlaşmanın aynı bölümünde yer alan "ŞİRKET bir bölgede birden fazla ANABAYİ ile

çalışabilir." şeklindeki hüküm ise, anlaşmayı tek elden dağıtım anlaşması olmaktan çıkarmakla birlikte, Rekabet Hukuku açısından, aynı bölgede marka içi rekabeti artırıcı bir etki doğurduğu için ekonomik etkinliği artıracak olmasından dolayı daha öncelikli olarak tercih edilmektedir. Bu durumda, anlaşmanın

Kanun'un 5. maddesinde belirtilen koşulları sağlaması nedeniyle, 4. madde hükümlerinin uygulamasından muaf tutulmasında, bir başka deyişle bireysel muafiyet verilmesinde herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.

2.2. Bayilerle Yapılan Sözleşmeler (Güven Halı Mobilya Dayanıklı Tüketim Malları İnş. ve Tic. Ltd. Şti., Berkay Halı Tekstil Yer Kaplamaları ve Deri Mamülleri San. ve Tic. A.Ş. ve Abdullah Öney - Öney Kardeşler Halı)

Gümüşsuyu (franchise veren)'nin bayileriyle (franchise alan) yaptığı anlaşmalara anlaşmanın 1. maddesinde yer alan ve yeniden satış fiyatının sağlayıcı tarafından belirlenmesine yönelik, "BAYİ ...ürünleri... GÜMÜŞSUYU'nun tavsiye edeceği veya önceden yazılı olarak önereceği fiyat ve koşullarla satmayı ... taahhüt eder."; yeniden satış koşullarının tespitini içeren ve aynı maddede bulunan, "BAYİ...MAĞAZA'nın bakım ve işletiminde (görünüm, bakım, temizlik, personel sayı, eğitim ve niteliği, envanter ve satış kayıtları ve raporlaması ve benzeri diğer hususlarda) GÜMÜŞSUYU'nun belirlediği veya zaman zaman yeniden belirleyeceği usul ve esasları uygulamayı peşinen kabul ve taahhüt eder...", 2. maddesinde yer alan "BAYİ, bu anlaşmanın imza tarihinden itibaren 90 gün içinde MAĞAZA'yı GÜMÜŞSUYU'nun tespit ve tebliğ edeceği şekilde tadil ve tanzim edecektir. ...ancak MAĞAZA'nın uygunluğu GÜMÜŞSUYU veya bu konudaki yetkili temsilcisi tarafından onaylandığında BAYİ bu konudaki yükümlülüğünü yerine getirmiş olacaktır.", gibi hükümler nedeniyle Menfi Tespit Belgesi verilmesi mümkün değildir. Söz konusu sözleşmeler bu nedenle 1998/7 sayılı Franchise Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği açısından ele alınmıştır.

Bayilik sözleşmeleri, 1998/7 sayılı Tebliğ kapsamında değerlendirildiğinde, Gümüşsuyu tarafından bayilere verildiği Kurumumuza bildirilen eğitimin, sağlayıcının yükümlülüğü olarak anlaşmalara konulması ve yeniden satış fiyatının sağlayıcı tarafından tespitini öngören "Anlaşmanın Konusu" başlıklı 1. maddede yer alan "BAYİ ...ürünleri... GÜMÜŞSUYU'nun tavsiye edeceği veya önceden yazılı olarak önereceği fiyat ve koşullarla satmayı ... taahhüt eder." şeklindeki hükmün kaldırılması gerekmektedir. Ayrıca Gümüşsuyu'nun belirleyeceği usul ve esaslara bayinin uyacağını ifade eden " BAYİ...MAĞAZA'nın bakım ve işletiminde (görünüm, bakım, temizlik, personel sayı, eğitim ve niteliği, envanter ve satış kayıtları ve raporlaması ve benzeri diğer hususlarda) GÜMÜŞSUYU'nun belirlediği veya zaman zaman yeniden belirleyeceği usul ve esasları uygulamayı peşinen kabul ve taahhüt eder..." şeklindeki aynı madde hükmünün, söz konusu Tebliğ'in izin verdiği sınırlamaların kapsamını aşmayacak şekilde yorumlanması ve uygulanması zorunludur. Bu değişikliklerin yapılması durumunda, bayilik sözleşmeleri ilgili Grup Muafiyeti Tebliği kapsamına girecektir.

2.3. Artisan Halıcılık ile Yapılan Anlaşma

Gümüşsuyu ile bayisi Artisan Halıcılık arasında yapılan ve düzenleniş biçimi diğer bayilik sözleşmelerinden farklı olan sözleşme, içerik olarak fazla değişiklik taşımamaktadır. Sözleşmeye, "BAYİ, GÜMÜŞSUYU'nun yetkili dağıtıcı ana bayinin veya GÜMÜŞSUYU'nun önceden yazılı olarak onaylayacağı gerçek veya tüzel kişiler tarafından fatura edilecek (münhasıran) GÜMÜŞSUYU ürünlerini geçerli yasa ve mevzuat hükümleri çerçevesinde GÜMÜŞSUYU veya ürünleri fatura eden kişilerin tayin ve tavsiye edeceği veya önceden yazılı olarak önereceği fiyat ve koşullarla satmayı... taahhüt etmiştir.", "BAYİ, mağazada sadece (münhasıran) GÜMÜŞSUYU'nun ürettiği ve markasını taşıyan ürünleri pazarlayıp satacaktır. Bunun dışında mağazada rakip firmaların ürünlerini ve markalarını hiçbir şekilde bulundurmamaktadır." gibi rekabeti sınırlamaya yönelik hükümleri nedeniyle Menfi Tespit Belgesi verilmesi mümkün değildir.

Söz konusu bayilik sözleşmesi de 1998/7 sayılı Tebliğ çerçevesinde değerlendirilebilir. Ancak, bu sözleşmenin Tebliğ kapsamında kabul edilebilmesi için "Sözleşme Koşulları" başlıklı III. maddesinde yer alan, "BAYİ, GÜMÜŞSUYU'nun yetkili dağıtıcı ana bayinin veya GÜMÜŞSUYU'nun önceden yazılı olarak onaylayacağı gerçek veya tüzel kişiler tarafından fatura edilecek (münhasıran) GÜMÜŞSUYU ürünlerini geçerli yasa ve mevzuat hükümleri çerçevesinde GÜMÜŞSUYU veya ürünleri fatura eden kişilerin tayin ve tavsiye edeceği veya önceden yazılı olarak önereceği fiyat ve koşullarla satmayı... taahhüt etmiştir." şeklindeki Tebliğ'e aykırı olarak sağlayıcıya ve ürünleri fatura eden kişilere yeniden satış fiyatı belirleme yetkisi veren hükmün sözleşmeden çıkartılması ve Gümüşsuyu tarafından bayilere verildiği Kurumumuza bildirilen eğitimin, sağlayıcının yükümlülüğü olarak anlaşmalara konulması gerekmektedir.

Ayrıca, aynı maddenin devamında yer alan, bayinin Gümüşsuyu'nun belirleyeceği usul ve esaslara uyacağını taahhüt altına alan, " BAYİ...mağazanın başta uygunluğu onaylandıktan sonra bakım ve işletiminde (görünüm, bakım, temizlik, çalıştırdığı personelin sayısı, eğitim ve niteliği, envanter ve satış kayıtları ve raporlaması ve diğer hususlar) GÜMÜŞSUYU'nun baştan belirlediği veya yeniden belirleyeceği usul ve esasları uygulamayı taahhüt etmiştir." şeklindeki hükmün de 1998/7 sayılı Tebliğ'in izin verdiği sınırlamaların kapsamını aşmayacak şekilde yorumlanması ve uygulanması gerekmektedir. Bu değişikliklerin yapılması durumunda, söz konusu bayilik sözleşmesi ilgili Grup Muafiyeti Tebliği kapsamına girecektir.

I- SONUÇ

I. Gümüşsuyu Halı ve Yer Kaplamaları San. ve Tic. A.Ş.'nin ana bayileri ile yaptığı anlaşmalarla ilgili olarak;

1. Anlaşmaların, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesine aykırı hükümler içermesi dolayısıyla, menfi tespit belgesinin verilemeyeceğine ve mevcut halinin söz konusu Kanun'un 5. maddesinde sayılan şartları taşımaması nedeniyle bireysel muafiyet tanınamayacağına,

2. Anlaşmaların "Satış Esasları" bölümünde yer alan, ana bayilerin belirlenmiş müşteriler dışındakilere satış yapmasını yasaklayan hükmün değiştirilerek ana bayilerin pasif satış yapabilmelerine olanak tanınacak şekilde yeniden düzenlenmesi ve yeniden satış fiyatları ile diğer satış şartlarının sağlayıcı tarafından belirlenmesini öngören hükümlerin kaldırılması durumunda, 5.5.1998 tarihinden başlamak üzere 5 yıl süreli bireysel muafiyet tanınmasına,

II. Gümüşsuyu Halı ve Yer Kaplamaları San. ve Tic. A.Ş.'nin bayileri Güven Halı Mobilya Dayanıklı Tüketim Malları İnş. ve Tic. Ltd. Şti., Berkay Halı Tekstil Yer Kaplamaları ve Deri Mamülleri San. ve Tic. A.Ş. ve Abdullah Öney - Öney Kardeşler Halı ile yaptığı anlaşmalarla ilgili olarak;

1. Anlaşmaların 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırı hükümler içermesi nedeniyle talep edilen menfi tespit belgesinin verilemeyeceğine,

2. Anlaşmaların franchise anlaşması olarak değerlendirilebilmesini teminen, 1.10.1999 tarih ve 3250 sayılı yazıda Gümüşsuyu tarafından bayilere verildiği ifade edilen eğitimin, sağlayıcının yükümlülüğü olarak anlaşmalara konulması ve ayrıca anlaşmanın "Anlaşmanın Konusu" başlıklı 1. maddesinde yer alan, muafiyet verilmesini engelleyici nitelikteki, yeniden satış fiyatının sağlayıcı tarafından tespitini öngören hükmün kaldırılması, aynı maddenin devamında yer verilen Gümüşsuyu'nun belirleyeceği bakım ve işletmeye ilişkin koşulların söz konusu Tebliğ'in izin verdiği sınırlamaların kapsamını aşmayacak biçimde yorumlanıp, uygulanması durumunda, ilgili anlaşmaların 1998/7 sayılı Franchise Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında grup muafiyetinden yararlanabileceğine,

III. Gümüşsuyu Halı ve Yer Kaplamaları San. ve Tic. A.Ş.'nin bayisi Artisan Halıcılık ile yaptığı anlaşmayla ilgili olarak ise;

1. Anlaşmanın 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırı hükümler içermesi nedeniyle talep edilen menfi tespit belgesinin verilemeyeceğine,

2. Anlaşmanın franchise anlaşması olarak değerlendirilebilmesini teminen, 1.10.1999 tarih ve 3250 sayılı yazıda Gümüşsuyu tarafından bayilere verildiği ifade edilen eğitimin, sağlayıcının yükümlülüğü olarak anlaşmalara konulması ve ayrıca anlaşmanın "Sözleşme Koşulları" başlıklı III. maddesinde yer alan, muafiyet verilmesini engelleyici nitelikteki, yeniden satış fiyatının sağlayıcı veya ürünleri fatura eden kişiler tarafından tespitini öngören hükmün kaldırılması, aynı maddenin devamında yer verilen Gümüşsuyu'nun belirleyeceği bakım ve işletmeye ilişkin koşulların söz konusu Tebliğ'in izin verdiği sınırlamaların kapsamını aşmayacak biçimde yorumlanıp, uygulanması durumunda, ilgili anlaşmanın 1998/7 sayılı Franchise Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında grup muafiyetinden yararlanabileceğine,

IV. Bireysel muafiyet ve grup muafiyeti tanınabilmesi için öngörülen bu koşulların yerine getirilmesi bakımından, Kararın tebliğinden itibaren ilgili taraflara 45 (kırkbeş) gün süre verilmesine ve bu süre içinde aykırılıkların giderildiğinin Kurumumuza tevsik edilmesine; aksi takdirde sözleşmelerin geçersiz sayılacağı ve ilgili

mevzuat hükümlerine uygun düzeltmeler yapılmadan uygulamaya devam edilmesi halinde haklarında soruşturma açılacağı ve 4054 sayılı Kanun'un 16 ve 17. maddeleri uyarınca işlem yapılacağı taraflara bildirilmesine, OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.